

Voorstel van programma's voor het seizoen 2020 / 2021

Het **Huelgas Ensemble** heeft voor het komende seizoen weer verrassend nieuwe programma's samengesteld. Hiervoor koos de artistieke directeur, **Paul Van Nevel** een breed gamma van thema's. De **grote namen** als Guillaume Du Fay of Josquin Deprez komen zeker aan bod. Maar het publiek zal ook **nieuwe ontdekkingen** en talloze thema's vanuit diverse, ongewone perspectieven kunnen ervaren.

Zoals in de vorige jaren staat bij de keuze steeds de kwaliteit centraal. Uitvoeringen van deze nieuwe ontdekkingen moeten getuigen van de **grote rijkdom en hoge kwaliteit** die we vinden in het repertoire van de middeleeuwen en renaissance. En er is nog altijd veel te ontdekken. Geniet met het publiek van onze nieuwste revelaties!

Simon Marmion: Les Visions du chevalier Tondale (J. Paul Getty Museum, Los Angeles)

In deze prospectus vindt u "**a cappella**" programma's, programma's voor **zangers en instrumenten** en een beperkte selectie uit het immense **repertoire** dat het Huelgas Ensemble, nu al bijna 50 jaar, heeft opgebouwd.

U kunt ook specifieke programma's of thema's aanvragen. Onze artistieke directeur, Paul Van Nevel, zal met zijn degelijke kennis van het repertoire graag ingaan op uw speciale wensen.

"A cappella" programma's

Meerstemmigheid "alla Napolitana"

De verovering van de stad Napels in 1442 door de Spaans-Aragonese vorst Alphonso I is het begin geweest van een culturele welvaart die, met korte onderbrekingen, zal duren tot in 1860 toen Giuseppe Garibaldi Napels en Sicilië definitief bij Italië inlijft. Door de combinatie van een vruchtbare culturele omgeving in een geïsoleerd geografisch gebied, kon er zich een unieke verfijnde muzikale cultuur ontwikkelen.

Het programma heeft drie onderdelen die telkens de uitzonderlijke positie van de perifere polyfonie beklemtonen:

1. de vijftiende eeuw met als hoofdfiguur de Napelse kapelmeester Tinctoris, die zelf zijn muziek als "irregularis" beschreef.
2. de zestiende eeuw met zijn niet te stuiten stroom van drukken en manuscripten die naar de traditie van het Napolitaanse populaire liedrepertoire verwijzen.
3. het Napolitaanse eigenzinnige madrigaal-repertoire van het begin van de zeventiende eeuw met een exclusieve behandeling van stemomvang, chromatiek en tonaliteit en waarvan de "stravagante Pensiero" (eigengereide gedachten) vertegenwoordigd werden door Scipione Lacorcia, Agostino Agresta, Giuseppe Palazzotto en Giovanni de Macque, die allen veel gedurfter componeerden dan de gedoodverfde Gesualdo.

Ook werken van Johannes Cornago, Giovanni Ferretti, Rocco Rodio en Stefano Felis staan op het programma.

ut re mi fa sol la

Inderdaad, een programma gewijd aan composities waarvan de polyfonie gebaseerd is op het hexachord, zeg maar de toonladder van de middeleeuwen en de renaissance. Het hexachord, een toonladder met zes tonen, en het solmisatiepatroon waren eeuwenlang dankzij Guido van Arezzo de basis van de muzikale opvoeding. Musici kregen dit model van kindsbeen af mee. Het is daarom niet verwonderlijk dat veel componisten geïnspireerd waren om met hun verbeeldingskracht creatief te werken binnen een schijnbaar rigide systeem. Het programma legt een repertoire bloot dat verrassend veelzijdig en contrapuntisch virtuoos is, en waarin onder steeds wisselende gedaantes de toonladder als cantus-firmus of als melodisch motief gebruikt wordt. Een programma vol creativiteit, contrapuntische virtuositeit en onverwachte wendingen.

Het programma bevat misdelen, motetten, canzona's en andere seculiere werken van onder meer Orlandus Lassus, Giovanni Pierluigi da Palestrina, Francesco Soriano, Stefano Felis, Vincenzo Ruffo, Josquin Desprez en Robert de Fevin.

Een meesterwerk van de polyfonie:

Missa super voces musicales sex vocum van Francesco Soriano (1548 - 1621)

Francesco Soriano was een begenadigd componist en kapelmeester, die behalve een vijfjarig verblijf in Mantua, zijn hele leven in Rome verbleef. Hij was eerst leerling van Palestrina en werd daarna componist en cantor aan de belangrijkste Romeinse kerken. Ondanks zijn moeilijk en arrogant karakter (hij waagde het bijvoorbeeld de zesstemmige "Missa Papae Marcelli" van zijn leermeester te "bewerken" voor acht stemmen!) stond hij in hoog aanzien bij zijn werkgever, de Borghese - paus Paulus V, en bij zijn collega's. Palestrina zelf liet zijn waardering duidelijk blijken in een briefwisseling met de hertog van Mantua.

Soriano bleef zijn hele leven trouw aan de stijl van zijn meester die hij in de contrapuntische virtuositeit naar de kroon stak. Zijn werken bevatten madrigalen, hymnen (o.a. tot achtstemmige "Canoni et Oblighi" over "Ave maris stella"), motetten en missen. In deze laatste vorm is de "Missa super voces musicales" ongetwijfeld een hoogtepunt in de polyfonie van de laatrenaissance.

Om het veelzijdige beeld van Soriano volledig te maken, zullen ook enkele madrigalen en hymnen uitgevoerd worden.

„A cappella“ programma's

Kathedraalmuziek 1000 – 1800

Onze Europese muziekgeschiedenis is ondenkbaar zonder de muzikale cultuur van de Kerk en haar instellingen. Dit programma geeft een beeld van de prachtige werken die in de belangrijkste centra gecreëerd werden: de kathedralen en collegiale kerken. De indrukwekkende architectuur en de bijzondere akoestiek van de grote romaanse en gotische kerken inspireerden de musici om schitterende werken te componeren. Dit programma is als een muzikale reis; het publiek zal muziek horen die gezongen werd in romaanse en gotische kerken van onder andere Winchester, Sevilla, Parijs, Genève, Evora, Napels, Rome, Cambrai, El Escorial, Doornik. De reis begint rond 1000 met een anoniem organum voor de kathedraal van Winchester. Op het einde van de reis klinkt het 18e-eeuwse motet "Ex Sion species decoris" van Gaudenzio Battistini (1722-1800, kapelmeester aan de basiliek van Novara). Tussen beide uitersten zijn er composities van Josquin Desprez (ca. 1455 - 1521), Richard de Loqueville (ca. 1370 - 1418), Thomas Ashewell (ca. 1478 - na 1513), Pierre de Manchicourt (ca. 1510 - 1564), Bernardino de Ribeira (ca. 1520 - 1570), Stefano Felis (1538 - 1603), Géry de Ghersem (ca. 1574 - 1630), Claudio Monteverdi (1567 - 1643) en Sebastián Alfonso (1616 - 1692).

MS 5557 – een Bourgondisch koorboek

De koninklijke bibliotheek in Brussel bewaart één van de belangrijkste getuigen van het muzikale leven aan het Bourgondische Hof: het manuscript (kooboek) Ms. 5557. Dit koorboek is van grote betekenis voor de Noordwest-Europese geestelijke polyfonie uit de 2e helft van de 15e eeuw. De kern van de codex werd in de late 15e eeuw samengesteld, waarschijnlijk in opdracht van de Bourgondische hofkapel zelf en de overlevering ervan kunnen we als een gelukkig toeval beschouwen.

Wij zingen hieruit een belangrijke bloemlezing die de uitzonderlijke kenmerken van het repertoire laat horen: exclusieve unica (bv. een mis van Cornelius Heyns), voorbeelden van virtuoze vocale kunst (Antoine Busnois) en last but not least een Engels repertoire (John Plummer) dat blijkbaar zeer geliefd was aan het Bourgondische hof aan de Coudenberg in Brussel. Een Bourgondische avond, ditmaal niet overgoten met wijn, maar wel met unieke polyfonie die nog lang zal blijven nasmaken.

Huelgas Ensemble in Talant, Bourgogne (foto: Luk Van Eeckhout)

„A cappella“ programma's

Polyfonie aan de periferie: hoogstaande cultuur aan de rand van Europa

In dit programma wordt de luisteraar geconfronteerd met composities die ontstonden ver van de traditionele muziekcentra van Europa (o.a. Rome, Parijs, Cambrai, München, Venetië). Onze ontdekkingsstocht leidde ons naar Cyprus, Napels en Palermo met werken die uitblonden in kwaliteit en eigenzinnige creativiteit.

Cyprus was in de late middeleeuwen een kolonie van Frankrijk, en het hof van Nicosia ontwikkelde een muziekstijl die sterk afweek van de traditionele vormen op het vasteland. Getuige daarvan is een muziekhandschrift dat meer dan driehonderd meerstemmige composities bevat en waarvan het Huelgas Ensemble enkele representatieve verrassende bladzijden zingt.

De renaissancehoven van Napels en Palermo kunnen in zekere zin als Spaanse kolonies beschouwd worden, daar zij in 1442 door het Aragonese hof werden ingenomen. Op het einde van de renaissance ontstond er in Napels en Palermo een avantgardistische beweging in de muziekkringen die het madrigaal een zeer eigenzinnig karakter gaven. Tekenend is dat de lokale componisten (bv. Agostino Agresta, Giacomo Tropea, Scipione Lacorcica, Giovanni de Macque en Giuseppe Palazzotto) hun composities omschreven als "Stravagante Pensiero" en "Affinamento del gusto musicale". In hun composities klinkt geen enkele maat "normaal".

Het landschap van de Franco-Flamands

In de zomer van 2018 verscheen het boek "Het landschap van de polyfonisten – De wereld van de Franco-Flamands". In dit boek gaat Paul van Nevel uit van de hypothese dat de imitatieve, melancholische stijl van de Franco-Flamands vorm kreeg door het karakter van het landschap (de stilte, geborgenheid, melancholie) waarin deze componisten hun kindertijd hebben doorgebracht. Meer dan 20 jaar reisde hij samen met de fotograaf Luk Van Eeckhout door de gewesten van deze componisten met als resultaat een uitgebreide documentatie van 168 prachtige foto's.

In dit concert wordt het publiek in de hypothese meegenomen; bij elk van de 13 uitgevoerde werken worden foto's geprojecteerd waarop we het landschap uit de kindertijd van de componist te zien krijgen. De luisteraar wordt meegevoerd naar een andere wereld door in totaal 25 foto's van Franco-Vlaamse landschappen en kathedralen, terwijl het Huelgas Ensemble werken uitvoert van Antoine Busnois, Nicholas Gombert, Johannes Ockeghem, Josquin Desprez, Pierre Manchicourt, om maar enkele te noemen. Het publiek zal zelf de relatie tussen muziek en landschap op de meest indringende manier kunnen ervaren.

Huelgas Ensemble in Talant, Bourgogne (foto: Luk Van Eeckhout)

Programma's met vocale en instrumentale bezetting

Van Guido van Arezzo tot Guillaume de Machaut: een panorama van middeleeuwse inventie

Dit programma legt de focus op de enorme creativiteit in de middeleeuwen. Vanaf het prille begin van de meerstemmigheid, met haar haast meditatief karakter, volgen we het spoor van de baanbrekende ontwikkelingen die elkaar snel opvolgen. Organa van Parijs introduceerde de modale notatie, waardoor adembenemende gotische structuren konden worden gecreëerd. Daarnaast werden spitsvondige wereldlijke motetten geschreven die de grenzen van de verstaanbaarheid aftasten met hun fascinerende meertekstigheid. Ook de vroegste toonzettingen van misdelen en de uiterst verfijnde composities van de ars subtilior geven een beeld van de vindingrijkheid in de middeleeuwen. De toehoorder wordt op ontdekkingsreis gestuurd in een magische wereld waar het conformisme en het academisme onbestaande was.

Het concert brengt werken van ca. 800 tot ca. 1360, zowel anonieme composities als werken van Johannes Affligem, Leoninus, Perotinus, Francesco Landini, Pierre Fontaine, Solage, Matteo da Perugia en andere bekende musici.

Dit programma kan ook a cappella uitgevoerd worden.

Guillaume Du Fay (ca. 1400 - 1474): Homo universalis

Er zijn componisten die nooit overschat kunnen worden. Guillaume Du Fay (1397-1474) is daar een klinkend voorbeeld van. Deze Franco-Flamand heeft een brug geslagen tussen het constructivisme van de late middeleeuwen (met zijn adembenemende isoritmische motetten) en het volwassen contrapunt waarop de volgende generaties verder bouwden.

Het repertoire dat Du Fay tijdens zijn reizend leven bijeen schreef, overtreft zowel wat de kwantiteit als de kwaliteit betreft zijn tijdgenoten. Geen enkele vorm in de polyfone muziek bleef gespaard van zijn vernieuwingen en exclusieve vormgeving. Dat maakte hem al tijdens zijn leven beroemd in Europa. In zijn geestelijke werken, de ceremoniële stukken, zijn Italiaanse en Franse wereldlijke composities, toonde hij een niet aflatende creativiteit en originaliteit. Bovendien was Du Fay een ambassadeur die de Franco-Vlaamse kunst tot in de uithoeken van Europa verkondigde, in dienst of als begeleider van de belangrijkste kerkelijke (Rome, Kamerijk, Brugge) en wereldlijke (Malatesta, Savoye, Firenze) centra.

Het programma toont alle facetten van Du Fays kunst - zowel vocaal als instrumentaal.

Het Oor van Christoffel Columbus (voor 1451 - 1506)

Met dit programma gaan we op zoek naar de muziek die Christoffel Columbus zou kunnen gehoord hebben tijdens zijn avontuurlijk leven dat zich, ondanks zijn vier beroemde ontdekkingsreizen, hoofdzakelijk op vaste bodem afspeelde. Een cruciaal moment in het leven van Christoffel Columbus is zijn ontmoeting geweest met *Los Reyes Católicos* in mei 1486 in Córdoba. Vanaf dat jaar zal hij meer en meer een kind des huizes worden van Ferdinand en Isabella. Het grootste deel van het repertoire aan het hof van Ferdinand en Isabella bestond uit wereldlijke muziek gezongen in de volkstaal. Opvallend is hier de fragiele eenvoud van zowel de teksten als van de muziek, die in tegenstelling tot de "import" van de Vlaamse polyfonie hoofdzakelijk homofoon was. Maar Columbus zal ook het Franco-Vlaamse repertoire gekend hebben. Hij was toevallig in Valladolid toen de Bourgondische hertog Filips de Schone er met zijn hele hofhouding op bezoek was. Filips' muziekkapel bestond uit een aantal belangrijke boegbeelden, o.a. Mabrianus, de Orto en Alexander Agricola. Deze laatste zal overigens in Valladolid op 15 augustus 1506 sterven, nauwelijks drie maanden na de dood van Christoffel Columbus. We kunnen dus bijna met zekerheid zeggen dat Columbus muziek van deze beide componisten gehoord heeft. In het eerste deel van het concert zitten we in een heel andere wereld – de Italiaanse kindertijd van Columbus. Deze composities, geschreven in de traditie van de frottola, zijn in hun doorvlochten contrapunt en hun harmonische warmte de tegenpolen van de Spaanse melancholie.

In mei 2019 verscheen bij Sony een cd rond Columbus.

Dit programma kan ook a cappella uitgevoerd worden.

Repertoire

De volgende selectie is beperkt, maar toch representatief voor het repertoire dat het Huelgas Ensemble sinds 1971 opgebouwd heeft.

Alpha & Omega – Middeleeuwse Polyfonie

Een "a cappella" programma met een breed gamma van de middeleeuwse muziek

Francesca Caccini (1587 - 1640): La Liberazione di Ruggiero - balletto con prologo e tre scene

Een concertante uitvoering van de eerste opera door een vrouw gecomponeerd (cd Sony, 2018)

De Spiegel van Claudio Monteverdi (1567 - 1643):

Missa da Cappella a sei voci fatta sopra il motetto in illo tempore del Gomberti

Het monumentale werk van Monteverdi in de stijl van de "prima prattica" contrasteert sterk met de progressieve madrigalen van zijn voorgangers. (cd Sony, 2016)

The Eton Choirbook (ca. 1480 - 1505)

Het koorboek van Eton College, Winsor: de sublieme klanken uit de Tudor periode (cd Sony, 2012)

Claude Le Jeune (1528 – 1600)

Het portret van een "enfant terrible" in de Franse compositiekunst: motetten, chansons, canzonetti en madrigalen (cd Sony, 2014)

Wolfgang Rihm (* 13. 3. 1952): „Et lux“ (2009)

Voor vocaal ensemble en strijkkwartet: Huelgas Ensemble & Minguet Quartett (cd ECM, 2015)

De cyclus: Het Oor van...

In deze reeks probeert het Huelgas Ensemble een antwoord te vinden op de vraag: Welke muziek zouden belangrijke personen of groepen kunnen gehoord hebben?

Deze programma's kunnen als aparte concerten gebracht worden. Het is ook mogelijk om combinaties van verschillende "Oor programma's" in een cyclus uit te voeren.

Het Oor van Rogier van der Weyden (1399/1400 - 1464)

Het Oor van Lucas Cranach de Oude (1472 - 1553)

Het Oor van Francisco de Zurbaran (1598 - 1664) (cd Cypres, 2014)

Het Oor van Pieter Paul Rubens (1577 - 1640)

Het Oor van de Hugenoten (cd Sony, 2017)

Het Oor van Theodoor Van Loon (1581/82 - 1649) (cd Cypres, 2018)

Het Oor van Bernard Van Orley (ca. 1490 - 1541)

Het Oor van Christoffel Columbus (voor 1451 - 1506) (cd Sony, 2019)

Monografieën

- Nicolas Gombert (ca. 1495 - ca. 1560)
- Jean Richafort (ca. 1480 - ca. 1547)
- Pierre de Manchicourt (ca. 1510 - 1564)
- Orlando di Lasso (1532 - 1594)
- Giovanni Pierluigi Palestrina (1525? - 1594)
- Michelangelo Rossi (ca. 1601 - 1656)
- Jacobus De Kerle (1531/1532 - 1591)
- Jacob Clement (ca. 1510/15 - 1555/56) alias Clemens non Papa
- Alexander Agricola (1446 - 1506)
- Thomas Ashewell (ca. 1478 - na 1513)
- Robert White (ca. 1538 - 1574)
- Firminus Caron (ca. 1440 ? - ca. 1495)

Contact

Huelgas Ensemble

Groot Begijnhof 16
3000 Leuven
Belgium

Paul Van Nevel
artistiek directeur

Silke Jacobsen
general manager

GSM: +32 (0) 468 12 89 10
Mail to: sales@huelgasensemble.be

Ann Meijers
office manager

GSM: +32 (0) 471 22 82 40
Mail to: office@huelgasensemble.be

Tom Phillips
production manager

GSM: +44 (0) 7496 77 71 76
Mail to: production@huelgasensemble.be

www.huelgasensemble.be